

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

3. De Dispensatione in Impedimentis dirimentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

§. III.

De Dispensatione in Impedimentis dirimentibus.

28 Sciendum, Impedimenta dirimentia alia esse *Juris naturalis & Divini*, uti est error circa substantiam personæ, *ætas*, in qua nondum adest sufficiens usus rationis & capacitas generandi, *impotentia* perpetua, *ligamen*, & *consanguinitas* in primo gradu saltem lineæ rectæ: *Divini*, inquam, non quod in Testamento novo aliquod impedimentum statuatur, aut gradus consanguinitatis positiva lege Divina prohibeatur (nam prohibitiones illæ *Levit. 18.* quibus aliqua Matrimonia in gradibus Jure naturæ non prohibitis irritabantur, in novo Testamento sunt sublata) sed quod omnia impedimenta, quæ Jure naturali sunt introducta, etiam Divino statuta esse recte dicantur. Alia verò omnia esse *Juris humani & Ecclesiastici*. Indagandum modò est 1. quis in his impedimentis utriusque generis dispensare possit, vel non. 2. Quanam sint justæ causæ dispensandi. 3. Quanam in litteris, quibus petitur & impetratur dispensatio, sint exprimenda. 4. Quomodo practicè sit impetranda & executioni danda, tam pro foro externo, pro quo Romæ expeditur à *Dataria*, quam pro foro interno, quod solum respicit expedita à *Penitentiaria*.

29 Dico 1. In Impedimentis dirimentibus *Juris naturalis & Divini* nec Summus Pontifex dispensandi potestatem habet; nisi impedimentum supponat determinationem humanæ voluntatis. Communissima Theologorum & Canonistarum contra paucos, Constat partim ex *can. inferior. 4. d. 21. can. 6. 7. 8. caus. 25. q. 1. c. 16. de Majorit. c. 13. de Restit. spoliat.* partim ex eo, quia inferior nihil potest in lege Superioris, nisi ipsi concedatur specialiter, partim ex praxi Ecclesiæ nunquam dispensantis, cum non defuerint aliquoties gravissimæ causæ, quæ videbantur exigere hujusmodi dispensationem.

30 Oppones 1. *Matth. 16.* dixit Christus ad Petrum, & successores ejus, Romanos Pontifices, quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis: ergo data est Pontifici potestas solvendi omne omnino vinculum, etiam *Juris naturalis & divini*, quando urgens necessitas, v. g. integri regni conversio, vel conservatio, aut recta Ecclesiæ gubernatio requirit. 2. Juxta nos potest Papa dispensare in voto castitatis perfectæ: sed obligatio voti est *Juris naturalis & Divini*. 3. Idem probabilius dispensare potest in Matrimonio rato: ergo in impedimento *Ligaminis*, quod diximus esse *Juris naturalis*. 4. Episcopus quandoque dispensat in Jure communi & lege Pontificis, uti quando adest urgentissima causa: ergo inferior potest quandoque aliquid in legem Superioris: ergo & Papa in Jus naturale. R. ad 1. Illa verba Christi nimis sunt generalia, ut tam extraordinaria potestas inde colligatur: certe si ita generaliter deberent intelligi, Papa

posset dispensare, ut liceret mentiri, fornicari, vinum pro aqua adhibere in Baptismo, & vicissim aquam pro vino in Eucharistia &c. quæ nemo admisit. Igitur intelligenda sunt de vinculis *Juris naturalis & divini*, quorum solutio a DEO vel Christo in Scripturis Sacris, vel alia revelatione est concessa, ut solutio ab omnibus peccatis, etiam gravissimis, item dispensatio in voto & juramentis, de qua nobis constat ex usu & praxi continua Ecclesiæ. Ad 2. patet responsio ex primùm dictis. Dein *dist. Min.* est obligatio *Juris naturalis & divini* aboluti. *N. Min.* conditionati tantum, nisi nempe nomine DEI à potestate Ecclesiastica, cui id permixtum esse declarat usus Ecclesiæ, remittatur obligatio. *C. Min.* Accedit, quod Papa dispensando in voto (vel in Matrimonio rato) non directè tollat Jus divinum & naturale, sed legem à voluntate humana dependentem, & positam à vovente, vel Matrimonium ratum contrahente: igitur hanc legem à libera hominis determinatione positam tollit dispensans in voto &c. ac ea sublata tanquam basi in consequentiam per se cessat obligare Jus & divinum & naturale: ferè sicut Jus naturale, & divinum obligat, ut pareamus Pontifici ponenti legem, v. g. jejunii: si autem ipse per dispensationem tollit legem jejunii à se positam, hoc ipso aufertur vel potius per se cessat Jus divinum & naturale, adstringens ad obediendum Pontifici in hoc casu, quia non nisi ex hypothesi & stante lege jejunii obligabat. Ideo in Assertionem addidi, nisi impedimentum supponat determinationem humanæ voluntatis, uti supponit votum, item Matrimonium ratum, quod supponit contractum liberè ab hominibus positum, qui est basis & fundamentum obligationis naturalis & divini: quævis verò idem contractus liberè positus etiam in Matrimonio consummato reperitur, noluit tamen Christus illud dispensationi & dissolutioni subjacere, ut patet tum ex SS. Litteris, tum ex usu & sensu Ecclesiæ. Unde liquet responsio ad 3. Ad 4. *dist. Ant.* cum concessione vel expressa vel tacita Pontificis. *C. Ant.* sine illa. *N. Ant. & Conf.*

Dico 2. Papa in omnibus impedimentis dirimentibus, Jure Ecclesiastico tantum introductis, absolute dispensare potest. Ita forte omnes ob *c. 8. de Consang. & Affin. c. 24. pr. de sent. Excomm. in 6.* ratio est clara; quia omnis lex mere Ecclesiastica omnem suam vim habet à Legislatore, qui est Papa. Dixi, absolute potest: nam in quibusdam nunquam dispensat actu, uti in 2. vel etiam 3. & 4. gradu consanguinitatis in linea recta, v. g. ad Matrimonium inter avum & nepotem vel proneptem: in 1. gradu lineæ transversæ, nempe inter fratrem & sororem, licet jam sæpius id ardentè postularint magni Principes: in 1. gradu affinitatis lineæ rectæ, ut inter vitricum & privignam. In aliis quidem dispensat, sed non solet, nisi ob gravissimam causam & difficillimè, ut in

conjugicidio publico: in impedimento dispensaris cultus: in paternitate aut maternitate spirituali: in cognatione legali lineæ rectæ: sic etiam in gradu secundo consanguinitatis & affinitatis lineæ transversæ solum cum magnis Principibus, & ob causam publicam dispensari vult Trid. s. 24. c. 5. de Ref. Matrim. In quibusdam econtra sæpe & facile solet dispensare, uti in 3. vel 4. gradu affinitatis & consanguinitatis: in compateritate spirituali &c. Universim quò arctius est vinculum inter personas & maior conjunctio, eò dispensat difficilius, & eò majorem exigit causam: sic difficilius dispensat in impedimento consanguinitatis quàm affinitatis, licet in simili sint gradu: difficilius in gradu propinquiori, quàm remotiori: difficilius in impedimento publicæ honestatis orto ex Matrimonio rato, quàm orto ex Sponsalibus: difficilius cum Presbytero vel Diacono, in quibus requirit causam publicam, quàm cum Subdiacono: difficilius cum Religioso professore, quàm cum Subdiacono non Religioso: difficilius, si Matrimonium necdum est contractum, quàm si jam contractum sit juxta formam Tridentini &c.

Dico 3. Inferior Papâ, uti Episcopus, vel Legatus Pontificius &c. non potest in impedimentis dirimentibus dispensare de Jure communi, & potestate ordinaria, licet impedimentum sit occultum, vel dubium, vel in eo jam dispensatum à Papa, sed nulliter propter ob-vel subreptionem. Ita facile omnes ex cit. can. inferior. c. 16. de Major. Clem. 2. pr. de Elect. cum in Jure communi, cujus vis tota dependet à Legislatore, & hujus voluntate, nihil immutare possit inferior. Dixi 1. vel Legatus Pontificius, is enim quoad potestatem dispensandi idem quidem potest in illa provincia, ad quam missus est, quod Episcopus c. 2. de Offic. Leg. in 6. non tamen plus, nisi Papa plus ipsi indulgeat specialiter, uti fieri solet, nominatim ad dispensandum in 3. & 4. consanguinitatis ac affinitatis gradu. 2. De Jure communi; nam ex speciali privilegio aut concessione sive expressa sive tacita vel præsumpta in quibusdam dispensandi facultatem obtinet, uti videbimus. 3. Et potestate ordinaria; nam in casu vel eventu extraordinario aliquid ipsi conceditur, uti dicemus: quare notandum, per potestatem ordinariam hic non intelligi à nobis illam, quæ opponitur delegata, sed illi, quæ se extendit ad casus extraordinarios, uti si dispensat ob urgentem necessitatem, eò quod adsit periculum incontinentiæ, & simul recursus ad Papam, vel ejus Legatum, speciali privilegio dispensandi competit Episcopo ratione personæ & officii, adeoque potius in hoc sensu ordinaria, quàm delegata, est, quamvis extraordinaria sit. 4. Licet impedimentum sit occultum; quia neque pro hoc casu universaliter ipsi concessam esse potestatem dispensandi legimus. Nec obstat, quod in Trid. s. 24. c. 6. de Ref. concedatur

Lib. IV. R. P. Viti Pichler.

ipsi dispensatio in irregularitatibus & censuris occultis; quia ista concessio exorbitat à Jure communi, ideo in consequentiam non trahenda, nec extendenda, c. 28. de R. J. in 6. 5. Vel dubium; quia in casu, quo dubitatur de existentia impedimenti, libertas est in possessione, adeoque non opus est ulla dispensatione. Haun, Palao &c. contra quosdam, qui in dubio tribuunt potestatem dispensandi. Adde, quod in nostris principibus Matrimonium cum opinione probabili Juris contractum valeat. Nihilominus tamen tali casu Episcopus declarare potest, non adesse impedimentum, vel, si ita cum Laym. Sanch. Bosco &c. loqui placet, dispensare pro interim ad cautelam, & declinandum scandalum vel scrupulos: quæ tamen dispensatio non facit, quod minus, si postea deprehenditur impedimentum certum, illa de novo peti debeat à Pontifice. 6. Vel in eo jam dispensatum, sed nulliter, à Papa, uti docet Covar. Guttier. alique apud P. Wiestner h. t. n. 61. quia neque pro hoc casu Episcopis dispensandi facultas in Jure est concessa; nam quando in c. 6. cit. Pontifex rescribens cuidam Archiepiscopo ait, tolerari posse Matrimonium post dispensationem obreptitiæ obtentam, cum ex separatione grave timeatur scandalum imminere, ille non dedit facultatem dispensandi, sed præcisè tolerari voluit Matrimonium propter scandalum: multa autem tolerantur, quæ alias prohibita sunt. per c. 11. de vir. & honest. c. 6. de prob. His tamen non obstantibus

Dico 4. Episcopo (uti & Legato Pontificio) competit potestas dispensandi in impedimentis dirimentibus 1. quando ei ex speciali privilegio conceditur à Papa. Sic Episcopi vicini in nostra Germania magis remota ab Urbe, uti Augustanus, Constantiensis, Eustettensis, Frisingensis, Passaviensis, Ratisbonensis, Salisburgensis, obtinere solent privilegium, singulis quadrienniis vel quinquenniis de novo petendum, ut possint in utroque foro tanquam delegati Sedis Apostolicæ dispensare 1. in gradu 3. & 4. simpliciter & mixto tam consanguinitatis quàm affinitatis cum pauperibus tantum, etiam ad contrahendum Matrimonium, 2. Ad perseverandum in contracto cum hæreticis conversis etiam in secundo gradu simplici & mixto, modo illa conjunctio primum gradum nullo modo attingat. Quibus in casibus etiam simul obtinent potestatem declarandi proles susceptas pro legitimis. 3. In Impedimento publicæ honestatis ex Sponsalibus proveniente. 4. In impedimento criminis, si neuter conjugum machinatus est in mortem alterius, item restituere jus amissum petendi debitum. 5. In Impedimento cognationis spiritualis, præter levantem & levatum. Per gradum mixtum intelligitur inæqualis distantia duorum à communi stipite, v. g. quando una duobus, altera verò pars tribus gradibus à communi stipite distat. Per pauperes autem omnes illi, qui

qui attentis circumstantiis status sui censentur indigere, & difficulter transigere vitam suam, uti qui vel nulla habent bona, ex quibus percipiunt fructus, vel tam modica, ut solum aureorum valorem non attingant, vel ampliora quidem, sed ære alieno, aut pensionibus, vel aliis oneribus gravata, ita ut deductis deducendis tot fructus inde non percipiant, quibus ultra mensem vivere possent absque labore & industria, uti opifices & agricolæ plurimi. Reiffenstuel in Append. lib. IV. à n. 379. Cæterum dispensatio in dictis casibus concedi debet in scriptis, atque in iis exprimi, quod dispensetur ex potestate delegata (uti insinuat consuetus tenor huius privilegii) & mulier non sit rapta &c.

2. Eidem Episcopo competit potestas dispensandi in Matrimonio jam contracto, sed pro foro conscientie tantum, quando hæc conditiones concurrunt. 1. Si impedimentum sit occultum, 2. Si Matrimonium bona fide, & præmissis denuntiationibus sit contractum, 3. Si adsit gravis causa, 4. Et simul non pateat facilis ad Papam recursus. 5. Si impedimentum sit tale, in quo soleat concedi dispensatio. Communis cum Henriq. Sanch. Gonzal. ad c. 6. de consanguin. n. 2. Wiestner h. t. n. 65. seq. Reiffenstuel lo. cit. n. 15. 19. contra Sor. & Medin. Sumitur ex c. 2. de observat. jejun. & Trid. s. 24. c. 5. de Ref. Matr. ubi dicit, dispensari posse: sed quando Jus impersonaliter dicit dispensari posse, intelligitur ordinarie id esse concessum Episcopis; quia de Pontifice dubium non est, quin in lege Ecclesiastica dispensare valeat. Ratio huius doctrinæ petitur ex c. 4. de R. f. ibi: quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum: dein ex eo, quod propter bonum animarum, in quod tendit hæc dispensatio, Pontifex præsumatur non esse invitus ex epikia & benigna interpretatione. Accedit, quod Pontifex ignorare non possit, hanc sententiam passim doceri, & in praxim deduci, nec tamen contradicat, cum facile possit: ergo approbat. Occultum erit impedimentum, si probari in iudicio non possit, vel, licet probari posset, eo quod duo vel tres scient, nullum tamen sit periculum, ne ulterius publicetur. Bona fide erit contractum, si absque scientia impedimenti: sufficit autem, modo alterutra pars contrahentium illud ignoraverit. Gravis causa erit, quando coniuges putativi ex una parte separari absque scandalo aut gravissimo incommodo, ex altera vero inseparati vivere absque continentie periculo nequeunt, uti plerumque contingit. Recursus facilis ad Pontificem non erit, si obstat hostilis incurio, distantia locorum, periculum in mora &c.

3. Probabiliter etiam in impedimento occulto, antequam Matrimonium contrahatur, Episcopus dispensare potest, quando dictæ conditiones simul omnes concurrunt, Sanch. Pont. Gonz. Palao, & plurimi alii; quia etiam in hoc casu videtur recte præsumi consensus Pontificis, & quod is sciat,

doceri ac in praxi observari hanc sententiam à plurimis. Notant tamen DD. requiri urgentissimam & maximam necessitatem, vi cuius accelerari Matrimonium necesse, & ad Papam recurrere impossibile est, ut si morti proximus ad legitimandas proles cum harum matre, respectu cuius habet occultum impedimentum, vellet contrahere Matrimonium. Rarissime autem accidet, tunc quidem Iudice, tanta necessitas, ut Matrimonium, quod necdum contractum est, differri nequeat, donec Romæ veniat dispensatio, quæ per litteras, & absque expensis à S. Penitentiaria obtinibilis est; adeoque nec recursus Romam erit difficilis ordinariæ. Atque hi duo casus, hoc & prior n. positi, sunt illi extraordinarii, in quibus Episcopum potestate extraordinaria (licet ea ordinaria sit, h. e. non delegata) dispensare novimus n. 32.

Quæres, an in dictis impedimentis, & casibus, in quibus Episcopo tribuimus potestatem dispensandi, eadem quoque competit Capitulo Cathedrali Sede vacante? 2. Et Vicario Generali? 3. Vel alteri Clerico ex delegatione Episcopi? 4. Et quidem possint Religiosi mendicantes circa dispensationem impedimentorum dirimentium? 5. ad 1. distinguendo inter primum casum, quod Episcopus ex privilegio, vel concessione speciali, dispensat in quibusdam impedimentis, & inter duos posteriores extraordinarios, in quibus ex præsumpta per epikiam licentia Pontificis ob necessitatem urgentem dispensat. In priori non competit Capitulo, quia Capitulum non succedit in iis, quæ Episcopo competunt ex speciali facultate aut privilegio; eo quod talis concessio vel delegatio censeatur esse facta Dignitati Episcopali, in quam non succedit Capitulum. In posterioribus autem competit, per c. un. de Majorit. in 6. quia in iis, quæ spectant ad jurisdictionem Episcopalem, & quæ Episcopus potest iure ordinario, generaliter succedit Capitulum: in dictis autem duobus casibus extraordinariis Episcopus vi jurisdictionis Episcopalis, & iure ordinario dispensat, quia ratione officii sui pastoralis. 2. ad 2. competit quidem Vicario Generali; eo quod Episcopus ea, quæ ipsi ratione officii Episcopalis, ex potestate ordinaria, & perpetuo competunt, delegare possit alteri, per c. 7. de Offic. & pot. Jud. deleg. in 6. at non sufficit mandatum generale, quod datur per concessionem Vicariatus Generalis, sed requiritur speciale, uti pro certo tradunt DD. in casu priori; in duobus autem posterioribus habet communis; quia casus extraordinarii non comprehenduntur in mandato generali arg. c. 81. de R. f. in 6. Hoc tamen non obstat, quod minus Episcopus generaliter possit committere Vicario Generali facultatem pro omni eventu, quo ipse posset dispensare in dictis casibus, ut docet Sanch. & alii. 3. ad 3. fere eodem modo; quia jurisdictio, quæ

vel Dignitati ex concessione speciali & privilegio Principis, vel ratione officii perpetuo competit, instar ordinariæ delegari potest, uti dicitur ad *Tit. de offic. & potest. deleg. in lib. I. Consonat Trid. s. 24. c. 6. de Ref. & praxis*. Ergo in omnibus casibus, in quibus Episcopus per se, etiam per alium, sive sit Vicarius Generalis, sive alia persona idonea, à se delegatum dispensare potest. & ad 4. quamvis non defuerint, qui Religiosis mendicantibus tribuerint dispensationem in omnibus impedimentis Matrimonii, & casibus, in quibus competit Episcopo, & P. Reiffensuel *n. 542.* saltem dispensationem in impedimento affinitatis, etiam in primo gradu, cum illis, qui Matrimonium jam contraxerunt sive bona sive mala fide. At illud prius nec ex autoritate nec ex ratione satis est probabile: hoc posterius habet quidem probabilitatem apparentem ex privilegio PP. Augustinianis concessio per Bullam Leonis X. ut refert Reiffensuel *n. 543.* ex Richardo Rossensi Episcopo & Martyre Angliæ, quod est hujus tenoris: *cum his, qui in primo affinitatis gradu scienter aut ignoranter contraxerunt, modo notorium id non fuerit, neque in judicium productum, dispensare valeant &c.* Sed quia nullibi defecto reperitur hujus privilegii Bulla, ac propterea multi dubitant, an aliquando emanaverit, alii autem, quamvis emanasse credant, tamen non-usu exolevisse putant, alii verò pro unico casu particulari, vel certo loco datam esse suspicantur, uti pro Indiis magna Religiosis potestas etiam in impedimentis dirimentibus dispensandi indulta est, alii demum per illam plus non esse concessum existimant, quam dispensare ad petendum debitum cum conjugibus, qui post contractum Matrimonium commisit incestum cum consanguinea uxoris, & sic in primo gradu affinitatem cum eo contraxit (id quod omnino Religiosi mendicantes possunt, quibus à Superioribus suis conceditur, vi suorum privilegiorum, sicut cum ligatis votò castitatis, ante vel post contractum Matrimonium emissio) ideo praxin hujus privilegii non satis tutam esse censeo. Interim abstraho à privilegio Patribus Societatis concessio vivæ vocis oraculo, vi cuius, ut refert idem P. Reiffensuel *n. 553.* in partibus Septentrionalibus tantum dispensare possint cum iis, qui contraxerunt clandestinè, vel coram Parocho non proprio, vel cum impedimento criminis, ignorantes esse impedimentum, vel cum impedimento consanguinitatis aut affinitatis in 4. gradu, vel cum impedimento compaternitatis, vel commaternitatis spiritualis.

35 Dico 5. Causæ justæ dispensandi in impedimentis dirimentibus censentur esse à communi DD. & Curia Romana sequentes. 1. Evitatio scandali, peccati, infamiæ, damni, gravium inimicitiarum &c. sic justè petit & impetrat dispensationem vir; qui cum consanguinea habuit copulam, at sine spe citius impetrandi dispensationem; &

multò magis qui jam contraxit Matrimonium cum consanguinea (præsertim si inde jam suscepit prolem, vel diu jam exstitit in tali Matrimonio) at cum bona fide, saltem ex una parte, & præmissis denuntiationibus; qui enim sub spe facilius obtinendæ dispensationis habuit copulam cum consanguinea, vel contraxit cum illa Matrimonium sine denuntiationibus, aut cum mala fide, si nempe utraque pars scivit consanguinitatem, dispensationem non obtinebit, sic volente Trid. *s. 24. c. 5. de Ref. Matr.* Pariter justè petit dispensationem foemina, de qua passim spargitur, quòd sit corrupta à consanguineo, ut huic possit nubere; sic enim consultitur famæ illius, imò prævertitur damnum; cum propter hanc diffamationem difficilius nuberet, aut omnino virum non inveniret. 2. Defectus dotis competentis: si nempe foemina non habeat actu tantam dotem, ut extraneo æqualis conditionis, qui nempe non consanguineus aut affinis sit, nubere possit in proprio loco originis. Nota, allegationem dotis incompetentis non esse propriè allegationem paupertatis; nam hæc non allegatur ut causa dispensandi, sed ut evitentur expensæ, & ut in forma pauperum concedatur dispensatio. 3. Aetas foeminæ nunquam nuptæ, si scilicet 24. ætatis annum jam egressa hætenus virum paris conditionis non invenit, nisi consanguineum vel affinem. 4. Angustia loci, si nimirum in vicinia nullus non consanguineus aut affinis reperiaturs paris conditionis, vel ob ætatem aut mores non valde diversus aut contrarius. 5. Conservatio illustis, aut præcellentis familiæ in eodem semine ac stirpe. 6. Conservatio divitiarum in familia Magnatum & Potentum. 7. Excellentia meritorum in Ecclesiam, v.g. laborum in bello contra Infideles &c. nec est necesse, ut merita sint ipsius oratoris vel oratricis, modò sint parentum, vel conjunctorum, imò extraneorum, pro eis tamen intercedentium. 8. Impositio certi oneris temporalis, dum nempe petentibus dispensationem injungitur, ut majorem pecuniæ summam subministrent certo alicui operi pio, vel contra hostes Ecclesiæ &c. Episcopi tamen, quando per privilegium obtinent potestatem dispensandi, gratis omnino dispensare jubentur. 9. Prærogativa dignitatis personarum, ut si sint Regiæ, Principes. 10. Etiam Nobilitas petentium, uti si sine ex genere nobili, vel ex præcipuis alicujus oppidi, imò ex valde honestis familiis procreati, saltem loquendo de gradibus consanguinitatis, vel affinitatis remotioribus. Tunc autem, si nulla alia exprimaturs causa in specie, Pontifex in dispensatione addere solet, *ex certis & rationabilibus causis*; cujusmodi dispensationes vocanturs *sine causa*, non quòd sine causa concessæ sint, sed quòd certa causa, propter quam Pontifex dispensat, non exprimaturs & propaleatur. Vid. Navar Sanch. Conink, Herincx, Barbof, Palao, Corrad, Engel,

Engel, Wiestner, Reiffenstuel à n. 69. Karchne de Matr. n. 220. & alii passim.

- 36 Quæres, quænam adhuc circa dispensationis causas observanda sint? R. sequentia.
1. Quod aliqua omnino sit necessaria, & quidem ad valorem dispensationis, si inferior Papâ; & ad licentiam, si ipse Papa dispenset. Qui vero utitur dispensatione illicitè, valide tamen, datâ, non peccat. Suar. de LL. l. 6. c. 19. n. 14. & alii.
 2. Quod eò major esse debeat, quò majus est impedimentum, aut arctius inter contrahere volentes vinculum, vel minor petentium dignitas.
 3. Quod dispensatio sit invalida, si causa finalis & movens, quæ allegatur, non subsistat, licet per ignorantiam vel errorem etiam inculpabilem sit allegata: subsistat verò, si causa impulsiva tantum sit falsa, nisi scienter & dolose sit allegata, ut patet ex Tit. de Rescriptis Lib. I. Si consideratis omnibus maneat dubium, an causa, falso allegata, fuerit finalis vel impulsiva tantum, pro impulsiva habendam puto, ut dispensatio valeat; cum generaliter in dubio sit præsumendum pro valore actûs, qui in nullo cedit præjudicium, l. 12. ff. de reb. dub. nempe propter regulam possessoriam.
 4. Probabilius valere dispensationem, si causa, quæ fuit allegata, re ipsa quidem fuit insufficientis, fideliter tamen allegata est, & pro sufficiente habita à dispensante; quia bonum publicum, & tranquillitas conscientiarum exigit, ut subsistant bona fide & prudenter acta à Prælati; rectèque præsumitur, quòd Papa, inferioribus concedens facultatem dispensandi, plus non requirat ad valorem dispensationis, quàm Deus, qui, ut obviatur scrupulis, ratam habet dispensationem ex sua concessione prudenter & ex causa rationabiliter pro sufficiente habita factam, uti si sic dispense Papæ vel Episcopus in voto. Ergo, inferes, etiam valebit Matrimonium ab iis contractum, qui cum impedimento consanguinitatis contraxerunt, bona fide existimantes, abesse impedimentum, R. N. Illatum; nam bonum publicum & recta Ecclesiæ gubernatio non exigit, valere actûs à privatis bona fide gestos cum impedimento, præsertim interveniente ignorantia facti.
 5. Causam finalem debere existere saltem tempore dispensationis concessæ: quare, cum hodie, uti notat Corrad. l. 7. c. 6. n. 24. dispensatio non amplius Romæ fiat à Pontifice, quando expediuntur litteræ, sed solum detur mandatum, ut delegatus (sive sit Episcopus, sive Confessarius) dispense, adeoque illa non fiat tempore data, ut loquuntur, sed tempore, quo delegatus exequitur mandatum, & actu dispense, tempore hujus actualis dispensationis causa debet subsistere. Corrad. Garc. Reiffenstuel. Sanch. Pont. Unde juxta probabiliorē & communiorē non est necesse, ut causa verificetur, quando Papa annuit petitioni, & mandatum dispensandi expediri curat, minus, quando exarantur litteræ supplices, imò neque tunc,

quando dispensatione semel facta contrahentes actualiter utuntur. Gutierrez, Gobat, P. Schmalzgrueber h. n. 164. ubi etiam solvunt objectiones: modò verificata fuerit tempore dispensationis factæ.

Dico 6. In litteris supplicibus debet dispensationem petens exprimere ea, quæ de Jure vel consuetudine aut stylo Curie exprimenda sunt, ita ut, si etiam ignoranter reticeatur veritas, aut narretur falsitas circa ea, quæ ad materiam dispensationis pertinent, & talia sint, quæ, si cognita fuissent, movere Principem poterant ad non dispensandum, aut non sic, sed sub aliis limitationibus, dispensatio sit nulla. Sic insitæ regulæ tradunt DD. cum Abb. & Felin. Sumiturque ex c. 27. 31. de Rescr. c. fin. de filiis presb. in 6. & c. 23. de Prob. in 6. quia expressio illorum vel requiritur tanquam forma, vel tanquam causa movens. Unde si in impedimento publico pro foro etiam externo petatur dispensatio a Dataria, exprimenda sunt hæc.

1. Nomen & cognomen Oratorum sine abbreviatione litterarum.
2. Diocesis originis: si orator sit hujus, oratrix verò alterius Diocesis, utraque est exprimenda. Si tamen oratores habeant locum domicilii extra Diocesim suæ originis, possunt, si velint, petere, ut dispensatio mittatur ad Ordinarium diocesis domicilii, in qua nunc habitant.
3. Desiderium vel inveniendi Matrimonium, vel, si jam sit initum, in eo remanendi, adeoque exprimi debet, an Matrimonium sit contrahendum, vel jam contractum: si jam sit contractum, aperiri debet, an bona fide, saltem ex parte unius, vel cum scientia impedimenti; item an promissis denuntiationibus, & juxta formam Tridentini; vel an sub spe facilioris dispensationis obtinendæ; demum an sit consummatum, si malâ fide, saltem unus partis, seu cum scientia impedimenti consummatum sit. Si verò Matrimonium necdum sit contractum, an non præcesserit copula (si oratores sint consanguinei vel affines, aut spiritualiter vel legaliter cognati, aut publicæ honestatis impedimento laborantes) maxime an non contigerit sub spe facilius obtinendæ dispensationis. Notandum tamen, quòd mentio copulæ, si sit occulta, impedimentum autem consanguinitatis publicum, fieri non debeat in Supplicia ad Datariam, bene tamen juxta multos, si copula quoque foret notoria. Aliqui putant, debere recurri ad Pœnitentiarium, ut suppleatur vitium dispensationis ob copulam occultam in Dataria non expressam; sed non videtur necessarium.
4. Causa, una vel plures, ad movendum dispensantem: si enim una non sufficerent movere, plures, quarum singulæ non sufficerent, simul sumptæ gratiam obtinere possunt, arg. l. 5. 6. C. de probat. sed cavendum, ut causæ, quæ allegantur, verè subsistant, præsertim si finales, & non merè impulsivæ sint, & ut absque dolo adducantur. Si copula habita allegaretur pro cau-

sa, deberet addi, an eum spe facilius obtinendi dispensationem propter periculum infamiae, licet ex parte unius tantum sub hac spe contigisset. Si verò alia legitima causa allegetur, & copula non sit habita sub dicta spe, controversia est ingens, utrum copula non occulta exprimi debeat in impedimento consanguinitatis. Reiffenstuel n. 185. cum aliis affirmat, & probat. 5. Genus impedimenti, an sit consanguinitas vel affinitas orta ex copula licita, aut illicita, vel publica honestas originem habens ex Sponsalibus, aut ex Matrimonio rato: in his impedimentis debet quoque exprimi gradus, praesertim primus, an sit simplex, v. g. quartus, vel mixtus, v. g. secundus & tertius, non tantum remotior, sed etiam propinquior, uti & linea, an sit recta vel transversa, item an oratores non sint conjuncti ex duplici vinculo consanguinitatis tam ex parte patris, quam ex parte matris, item an quis habuerit copulam cum pluribus consanguineis sponsae: in impedimento Criminis, utrum provenerit ex conjugicio cum promissione Matrimonii, aut ex conjugicio cum adulterio, vel ex solo adulterio cum promissione Matrimonii. Et sic de ceteris impedimentis loquendo. Exprimi praeterea debent omnia impedimenta in iisdem litteris, si plura ejusdem vel diversi generis subint. 6. Denique subjungatur petitio dispensationis. Vid. DD. cit. in Assert. 5. Dixi in Dataria; si enim petatur dispensatio à S. Penitentiaria pro foro tantum interno, non vera nomina Oratorum, sed ficta, vel per litteras A. B. C. ponuntur; additur tamen, quod sint laici, & quod impedimentum sit occultum. Cetera verò omnia, quae in Dataria, etiam hic exprimenda veniunt. Superest, ut modo pro majori facilitate subjungatur

Praxis

Petendi & exequendi dispensationes in Impedimentis dirimentibus.

38. Exemplum 1. sit circa dispensationem in impedimento publico, petendam pro foro etiam externo, & non pro interno tantum, consequenter à Dataria, ubi solvenda sunt expensae (nisi petatur & expediatur in forma pauperum) ac vera nomina Oratorum exprimenda, una cum Dioecesi, in qua nati sunt, nisi velint dispensationem committi Ordinario loci, in quo nunc habent domicilium: siquidem dispensatio pro foro externo committi consuevit Ordinario originis Oratorum, scilicet vel Episcopo, vel (ut plerumque solet) ejus Vicario Generali, qui in partibus ultra-Montanis, uti in nostra Germania, juxta stylum Curiae Romanae vocatur Officialis. Si orator & oratrix sunt diversarum Dioecesium, debent ambae exprimi, & recriptum solet dirigi ad Ordinarium oratricis. Ponamus autem, pro causa dispensandi in impedimento consanguinitatis allegari insufficientiam dotis,

& simul angustiam loci; quae angustia si allegetur, non tantum Dioecesis, sed etiam ipse locus & patria oratricis vera nominari debet. Igitur litterae supplices hoc aut simili modo formari debeat.

Supplica.

Beatissime Pater.

Exponitur humiliter Sanctitati Vestrae pro parte devotorum illius Oratorum Henrici Oppenheimeri Laici, Dioecesis Eufertensis, & Hortulana de Lillensfeld Dioecesis Constantiensis ex oppido Solodurano: quod, cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem juxta statum sui conditionem, cum qua, uti & propter angustiam dicti loci, virum non consanguineum vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, & dictus Orator, qui in memorato oppido domicilium fixit, cum dicta minus competente dote oratricem in uxorem ducere intendat, & si extra dictum locum nubere cogatur, dos, quam ipsa habet, non esset competens, neque sufficiens, ut virum paris conditionis invenire valeat. Loco hujus causae pro varia occurrentia allegari alia potest, v. g. extinctio inimicitiae vel litis, evitatio scandali aut infamiae, praeminentia personarum, vel meritum in Ecclesiam &c. v. g. sic ponendo: quod, cum inter dictorum oratorum parentes (vel consanguineos) graves lites super rebus magni momenti vigeant, aliunde tamen, quam ex causa Matrimonii inter dictos oratores orta, certo autem per illud extinguenda credantur: pro illis componendis cupiunt Matrimonialiter invicem copulari. Perinde autem est, siue desiderium nubendi ponatur autem causam, ob quam petitur dispensatio, siue causa ante desiderium nubendi; modò sibi connectantur. Si copula, & quidem jam nota, inter ipsos intercessisset, deberet probabilius exprimi, certo autem, si sub spe facilius obtinendi dispensationem, h. e. si ideo eam habuissent, ut dispensationem facilius obtinerent ob periculum infamiae; non tamen necesse foret id exprimere, si tantum sperassent dispensationem, quando peccarunt, non verò ideo peccarunt, ut facilius impetrarent dispensationem; quod ordinariè puto contingere apud indoctos, cum nesciant, quod propter copulam facilius dispenseretur. Dein sic pergitur ad explicandum impedimentum, & petitionem dispensationis. Quia verò tertio & quarto gradu consanguinitatis conjuncti (hic ponatur aliud impedimentum, si aliud subsit vel plura, cum suis circumstantiis necessariò exprimendis, v. g. affinitas in primo gradu, orta ex copula illicita, publica honestas originem habens ex Sponsalibus de futuro, crimen ob adulterium & promissionem Matrimonii vivente priori conjugē, Ordo Subdiaconatus &c.) desiderium suum hac in parte adimplere non possunt, humiliter supplicant Sanctitati Vestrae, quatenus cum iisdem Oratoribus, quod impedimento quarti consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante Matrimonium inter se servatà formà Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie

cie Ecclesia solemnizare, & in eo postmodum remanere libere & licite valeant, dispensare, prolemque suscipiendam exinde legitimam nuntiare dignemini de speciali gratia. Si verò in forma pauperum expediri dispensationem peterent, opus foret attestationem legitimam Ordinarii, quod sint pauperes & miserabiles juxta explicationem n. 12. positam, adjicere, si non, de expensis providere.

- 39 Circa executionem obtentæ gratiæ Ordinario, ad quem mitti solet, tanquam executori, cui mandatum actualiter dispensandi datur, seu ipsa dispensatio committitur sive delegatur, observandum est 1. quod, si deputetur Officialis seu Vicarius Generalis, non possit exequi & dispensare Episcopus, ac vice versa: Successor verò Vicarii Generalis solum tunc, quando sub nomine Dignitatis vel Officii, non verò, quando sub nomine propriæ personæ ei demandatur dispensatio. 2. Quod exequi non valeat, antequam litteræ dispensationis ipsi in originali præsententur, licet aliundè sciat, illas esse concessas. 3. Quod non habeat ullam jurisdictionem nisi ad informationem capiendam, sed nudum ministerium, unde nec subdelegare alterum eidem est concessum, nisi ad informationem capiendam, arg. c. fin. §. cæterum de off. deleg. 4. Quod intuitu dispensationis nihil omnino, etiam sponte oblatum, liceat recipere. 5. Quod præ oculis diligenter habere debeat tenorem litterarum Apostolicarum, ac videre, an sint conformes stylo Curiae, & non habeant clausulas insolitas; alias enim fiunt suspectæ. Juxta stylum Curiae autem ponitur initio nomen Pontificis, v.g. *Episcopus Servus Servorum DEI*, vel: *Clemens XI.* dein nomen delegati, qui solet esse Vicarius Generalis, sic: *dilecto filio, venerabilis fratris nostri Episcopi Constantiensis Vicario Generali*, vel: *Constantiensis Officiali*: subjungitur, *salutem & Apostolicam benedictionem*: tum Curia exprimit nomina & cognomina Oratorum cum Diocesi, &, si ob angustiam loci petitur dispensatio, etiam loco: dein narrat preces Oratorum cum impedimento & causa dispensandi: absolvit à censuris & aliis poenis Ecclesiasticis in ordine ad consequendum dispensationis effectum: demum discretionem Executoris committit negotium, eique mandat, ut servatis certis clausulis ibidem expressis dispenset cum Oratoribus deposita omni spe cujuscunque muneris, & præmissa informatione, si preces veritate niti repererit, & prolem suscipiendam (vel susceptam, si Matrimonium jam esset contractum) legitimam declaret. Et hinc. 6. Quod debeat accurate observare clausulas Rescripti. 7. Quod invalide dispenset, nisi præmittat examen, informationem, & cognitionem de veritate causæ, licet re ipsa preces veritate nintantur, arg. c. 22. de Rescr. quia hæc clausula, re de præmissis diligenter informes, &, si preces veritate niti reperies, tunc dispenses, conditionem importat, & est de forma; discrepat enim hæc

clausula ab illa, si preces veritate nintantur; nam hæc de Jure inest omni Rescripto Pontificis, non item illa: informatio tamen hæc non debet esse Judicialis, sed sufficit extrajudicialis, atque de veritate illorum tantum, quorum falsa vel erronea expressio vitiat Rescriptum. Sed hinc

Quæres, an executor possit dispensationem impertiri, casu quo Oratores omnia in suis litteris rectè exposuerint, impedimentum & causam &c. Curia tamen Romana errorem committit, ponendo v.g. pro gradu consanguinitatis gradum affinitatis, vel Oratorem, qui juxta verum suum nomen se vocavit Petrum, nominando Paulum &c. g. affirmativè, cum Gobat, rr. 9. à n. 625. & aliis ibi citatis, si sufficienter constet, vel probatur Officiali delegato, rectè fuisse in Supplica expressam consanguinitatem &c. Ratio est, quia Pontifex, vel ejus substitutus, merito censetur legisse supplicationem, & juxta ejus tenorem intendisse dispensationem concedere, vel delegare: ergo error accidentaliter scribæ, qui facile potest contingere ob tantam negotiorum molem &c. non offit; cum valor dispensationis dependeat ex mente Pontificis, vel substituti Tribunalis, dispensare intendentis super impedimento sibi proposito, ex causis in Supplica expressis, & cum illis, qui dispensationem petierunt.

Exemplum 2. fit circa dispensationem in impedimento occulto, petendam & dandam à S. Pœnitentia pro solo foro interno, ubi nullis opus est expensis, & vera Oratorum nomina reticentur, atque executio, vel actualis dispensatio committitur Confessario ab Oratoribus eligendo, qui tamen sit Doctor Theologiæ, vel SS. Canonum, aut privilegiò aperiendi litteras Apostolicas munitus, ac simul ab Ordinario approbatus. Ponatur igitur casus, quod duo contraxerint Matrimonium in tertio consanguinitatis gradu conjuncti (si essent affines, in Supplica pro verbis *invicem conjuncti* deberent poni verba, *se attinent*, ut observant Practici Curiales) sed ignoranter & bona fide, idque consummarint: dein autem detecto post multos annos & susceptas aliquot proles fortè impedimentò nihilominus libidine victi perstiterint in carnali copula. Hi igitur ad evitandum incontinentiæ periculum, & quod timeretur ex separatione, publicum scandalum, quæ allegatur pro causa dispensandi, desiderant dispensationem litteris in hunc fere modum adornatis,

Supplica.

Eminentissime & Reverendissime
Domine &c.

Exponitur humiliter Eminentia Vestra ex parte devotorum illius Oratorum, quod Titius & Bertha (Sejus & Diana, vel B. & P. &c.) alia

ignorantes, aliquod impedimentum inter eos existere, quo minus possent invicem Matrimonialiter contrahere, in tertio gradu simplici linea collateralis conjuncti Matrimonium inter se bona fide de praesenti contraxerint publice, & factis in eorum Ecclesia Parochiali denuntiationibus juxta formam Concilii Tridentini (si scilicet cum impedimento, vel omittis denuntiationibus contraxissent, necessario deberent exprimere) & copula carnali consummaverint. Post aliquot annos, susceptis jam quibusdam liberis, intellexerunt, inter eos intercedere impedimentum dirimens, & praesata consanguinitate invicem esse conjunctos, & nihilominus in eadem copula carnali persisterunt (si non perrexissent in copula, scribi deberet: propter quod à carnali copula abstinerunt) cum autem ex una parte sine gravi periculo magni scandali separari ab eadem domo nequeant, ex altera vero, jussu à Confessario cohabitare ad invicem ut frater & soror, ad considerata humana fragilitate servare non valeant; hinc pro majore conscientia sua quiesce humillime petunt dispensationem super hoc impedimento adhuc occulto, ut etiam proles tam suscepta quam suscipienda legitimentur.

Dignetur Eminentia Vestra responsum dirigere &c. Vel: cum verò in Oratorum loco nullus reperitur Confessarius in Theologia Magister &c. Vid. supra n. 25.

Exemplum 3. in quo petitur dispensatio in impedimento Affinitatis, ortæ ex copula illicita, ante contractum Matrimonium, & in ordine ad illud contrahendum.

Supplica.

Eminentissime & Reverendissime
Domine &c.

Exponitur humiliter Eminentia Vestra, quod, postquam Sempronius carnaliter cognovit Titiam, postea ignarus (vel conficius, prout res se habet) impedimenti tractatum habuit de contrahendo Matrimonio cum sorore Titia. Cum autem dictum impedimentum sit occultum, tractatus verò publicus, & nisi ad effectum deducatur, scandala exinde verosimiliter oritura sint, cupit Orator ad vitanda scandala, & ad conscientia sua quietem de praemis, de quibus summe dolet, absolvi, & secum dispensari. Quare Eminentia Vestra humiliter supplicat, ut super his de opportuno remedio Autoritate Apostolica providere dignetur.

43. Executori ad hujusmodi dispensationes delegato, qui debet esse Doctor in Theologia, vel jure Canonico, aut privilegiatus, aut speciali concessione ad instantiam munitus, item ab Ordinario approbatus, & ab Oratoribus specialiter electus (si electus exequi recuset, vel nimis sit rigidus, potest Orator alium eligere, qui forte benignioris est opinionis) Executori, inquam, incumbit observare sequentia. 1. Postquam accepit litteras, in quibus continetur mandatum dispensandi, debet illas adhuc clausulas assignare Oratrici vel Oratori, dicendo, nunc esse in ipsius arbitrio, qualem Confessarium pro executione eligere velit, modò si ab Ordinario approbatus (nisi in hoc sit dispensatum) Doctor, vel alias privilegiatus sit.

Lib. IV. R. P. Vini Pichler.

2. Monere latorem, vel latricem (seu Oratorem vel Oratricem) de necessitate confitendi: quare, si ipsum eligat, confessionem ejus extipiat. 3. In ipsa confessione poenitentem examinare, an preces veritate nitan- tur, v. g. an separatio quoad domum fieri nequeat absque scandalo (si dispensandum sit ad perseverandum in Matrimonio jam contracto propter hanc causam) & periculum, si cohabitent, incontinentiae sit, uti plerumque verum est utrumque. Debet autem in his credere poenitenti. 4. Mandare, ut amoveat occasionem proximam peccandi, si ea adhuc existet, v. g. si in eadem domo habitet cum sorore suæ conjugis putati- tiae, cum qua prius peccaverat. 5. Injungere poenitentiam à S. Poenitentiaria præscriptam, nempe menstruam Confessionem, & aliam, quæ ipsius arbitrio permittitur, pro ratione delicti, v. g. incestus, aut fornicationis, graviolem aut minus gravem. 6. Absolvere à censuris & aliis Ecclesiasticis poenis in forma Ecclesiae consueta, prout nempe in foro Sacramentali fieri solet, quæ absolutio in ordine ad effectum hujus dispensationis tantum valet. 7. Dispensare in impedimento, & simul statim prolem, si qua jam sit concepta, decernere legitimam, v. g. pronuntiatà absolutionis consuetæ formulâ subungere hæc verba: *Insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter, quoad hoc delegatâ, dispen- so tecum super impedimento affinitatis illicita in primo gradu, ut illo non obstante cum conjugē, præviâ renovatione prioris consensu, Matrimonium secretè contrahere & consummare, ac debitum conjugale exigere & reddere licitè valeas. Pariter eadem auctoritate Apostolica prolem susceptam, & suscipiendam, legitimam esse & fore declaro. In nomine Patris &c. Passio Domini nostri Jesu Christi &c.* Si dispensetur in impedimento publicæ honestatis vel in alio, & in ordine ad contrahendum Matrimonium, mutantur mutanda. 8. Instruere poenitentem, qualiter de novo contrahere Matrimonium possit ac debeat, si illud jam sit ante contractum: de quo agemus in §. seq. 9. Facta dispensatione & legitimatione proles litteras S. Poenitentiariæ dilacerare, vel alio modo, v. g. amotò sigillò, ita destruere, ut ad probationem in foro externo nihil amplius valeant, idque sub peccato mortali & poena excommunicationis: quare & dispensatum monere, quod dispensatio ipsi tantum profit pro foro interno, ita ut, si impedimentum postea fieret publicum, separari deberent, usquedum nova dispensatio à Dataria etiam pro foro externo impetraretur. 10. Nullum adhibere testem de dispensatione faciendâ, vel factâ, nec de ea testimoniales litteras dare dispensatis, nec ipse desuper testari; sed debet se in foro externo ita gerere, quasi de ea nihil sciret, utpote præcisè factâ in foro Sacramentali. Probantur hæc omnia ex litteris S. Poenitentiariæ, prout juxta moder- num

U

num

num stylum formantur; sic enim sonare solent: *Discreto viro Confessori* (vel *Confessario*) *Magistro in Theologia*, vel *Decretorum Doctore*, ex approbatis ab Ordinario, per latorem presentium ad infra scripta specialiter eligendo. Ex parte latoris presentium nobis oblata petitio continebat, quod &c. &c. Nos itaque, qui Pœnitentiaria Domini Papa curam gerimus, huiusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apostolica specialiter nobis concessa discretioni tuæ committimus, quatenus, si est ita, dictum latorem audiat prius ejus Sacramentali confessione, ac sublatâ occasione, si qua adhuc exstat, amplius cum dicta sorore peccandi, à quibusvis sententiis, Censuris & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, incestu, & excessibus huiusmodi absolvas hac vice in forma Ecclesiæ consueta, injunctâ inde ei pro tam enormis libidinis excessu gravi pœnitentia salutari, ac confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, aut quoties tibi videbitur, & aliis, quæ de Jure fuerint injungenda. Demum, dummodo impedimentum præstatum sit occultum, & separatio inter latorem & præstatam mulierem fieri non possit absque scandalo, ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum tibi visum fuerit, aliudque Canonicum non obstat, cum eodem latore & dicta muliere de nullitate prioris consensûs certiorata, sed ita cautè, ut latoris delictum nunquam detegatur, Matrimonium cum eadem, & uterque inter se de novo secretè ad vitanda scandala, præmissis non obstantibus, contrahere, & in eo postmodum remanere licite valeant, misericorditer dispenses: prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo, in foro conscientia, & in ipso actu Sacramentali Confessionis tantum, & non aliter, neque ullo alio modo. Ita quòd huiusmodi absolutio & dispensatio latori in foro Judiciali nullatenus suffragetur: nullis super his testibus adhibitis, aut litteris datis, aut processibus confectis, sed præsentibus laniatis, quas sub pœna excommunicationis latæ sententia laniare tenearis, ita ut nullum earum exemplum exstet, neque eas latori restituas; quodsi eas restitueris, nihil ei præstes litteræ suffragentur. Datum Romæ apud S. Petrum sub sigillo Officii Pœnitentiariæ &c.

44 Circa pœnitentias injungendas, & legitimatorem proles notandum adhuc est, & quidem circa pœnitentias. 1. Quòd, si unus Oratorum tantum fuit conscius impedimenti, vel unus tantum deliquit, ipsi soli sint injungendæ: ambobus autem, si ambo. 2. Si delinqueret jam prius alteri suæ libidinis peccatum, vel excessum, confessus est; tunc opus non est novam illi pœnitentiam propterea injungere, excepta menstrua confessione, quam S. Pœnitentiaria præscripsit & determinavit. 3. Quòd, si S. Pœnitentiaria voluit tantum injungi pœnitentiam salutarem, injungi debeat opus bonum tale, quod est proportionatum personæ dispensandæ & fini, ob quem injungitur; atque delicto, ex quo contractum est impedimentum, contrariatur: qualitas verò & quantitas operis, si non specificata sit, relinquatur arbitrio Confessarii: si autem præcipiatur injunctio pœnitentiæ gravis & longa, juxta stylum Pœnitentiariæ venit illa, quæ

ita premit delinquentem, ut sentiat gravitatem commissi criminis, v. g. incestus, adulterii repetiti &c. puta Litanie, quinque Pater & Ave, Rosarium, jejunium aut abstinentia, largitio elemosynæ, vel certe preces pro defunctis, quæ apud pauperes servire pro elemosyna possunt &c. debetque durare per annum, ac saltem semel in hebdomade peragi: si autem pro tō longa ponatur diuturna pœnitentia, intelligitur talis, quæ per triennium duret: si verò jubeatur impositio pœnitentiæ gravissima & perpetua, denotatur talis, quæ pondere suo valde premit delinquentem, ac per totam vitam perseverare debet, qualis v. g. esset Rosarium flexu genibus recitandum singulis hebdomadibus, ita Syrus Placent. experitissimus styli Curæ in sua dissertat. ann. 1699. ex voluntate Innoc. XII. edita, apud P. Kreslinger in tract. de Theoria & Praxi impetr. dispensat. à p. 98. addens, semper tamen opus esse prudentiæ & discretionem Confessarii; cum non omnes idem pondus levare possint, & pœnitentia, quæ pro robusto levis reputatur, pro debili foemina tenerè educata &c. gravis esse possit. Notant præterea Gobat in Quinario tit. 1. c. 37. n. 208. seq. & P. Wieltner h. n. 160. pœnitentiam minui posse considerata qualitate peccati, ejus frequentia, dolore Oratoris de peccato commisso, præsertim etiam, si dispensatio fieret tempore Jubilæi: Confessio tamen menstrua, quam specificat Pœnitentiaria, injungi debet, & sine gravi causa in bimestrem vel trimestrem commutari nequit, aut absque tacita permissione ipsius S. Pœnitentiariæ, uti adverti n. 27. Per illa verba, & aliis injunctis de Jure injungendis, innuatur illa pœnitentia & remedia, quæ pro aliis delictis gravibus, si fortè talia confiteretur dispensandus, injungenda sunt.

Circa Legitimationem proles notandum 1. Clausulam de prole pro legitima declaranda addi, quando vel ante contractum, licet nulliter, Matrimonium, nimirum ex fornicatione absque specie Matrimonii, vel post illud quidem, sed ante dispensationem est suscepta, vel timetur suscipienda; vel quandoque etiam casu, quo nulla præcessit copula; sed tunc talis clausula non est necessaria, eò quòd proles ex tali Matrimonio suscepta per se legitima sit, additur tamen ad abundantiam & ad tollendos scrupulos. 2. Prolem pariter legitimam esse per se & ad omnes effectus tam Civiles quam Canonicos, si post obtentam dispensationem nascatur, licet Matrimonium prius nulliter sit contractum, & quamvis nulla adderetur clausula de ea legitima decernenda. 3. Si verò ante dispensationem sit nata, tunc videndum, an ex fornicatione ante Matrimonium nulliter initum, vel post: si ex fornicatione, opus est illâ clausula, & legitimatorem, per quam tamen solum ad effectus spirituales & Canonicos, uti ad Ordines sacros & dignitates Ecclesiasticas, non verò ad effectus Civiles & politicos (extra territorium

temporale Pontificis) nempe ad successio-
nem in hereditate, in feudis &c. legitima-
tur, quia ad effectus civiles legitimare extra
suum territorium temporale non est in po-
testate Papæ; si autem ex Matrimonio, in spe-
ciem & nulliter jam contracto, iterum di-
stinguendum est, an bona fide unius saltem
sit contractum, vel mala cum fide utrius-
que: si prius, iterum dicta clausula & legi-
timatio non est necessaria, cum talis proles
sit legitima per se & quoad omnia: si posterius,
per illam legitimatur, sed iterum quoad effe-
ctus Ecclesiasticos tantum, nisi clausula fuisset
talis, per quam Papa censeretur dispensare in
radice Matrimonii. 4. In hac radice dispen-
satum censei, non tantum per hanc clausu-
lam, ut ex tunc, vel, ut per prius, vel, legitima-
mus Matrimonium & prolem, sed etiam juxta
aliquos per has: ut in Matrimonio prius nulliter
contracto permanere, vel: illud de novo contra-
here valeant, vel: prolem susceptam, si qua sit, &
suscipiendam exinde legitimam decernendo, si aliun-
de non sit implicantia aut inconvenientia,
seu si præcessit Matrimonium apparens, &
proles suscepta ex damnato coitu (si enim
naturalis esset, legitimeretur per subsequens
Matrimonium validum) saltem si non infe-
ratur præjudicium alicui tertio, habenti jus
jam quæsitum. Pontius lib. 11. de Matrim.
c. 5. §. 1. n. 12. Garcias, Jultis, Corrad, l. 8.
c. 3. n. 50. &c. contra Sanch, qui id probant
ex decisione multiplici Rotæ.

46. Exemplum 4. sit, in quo supplicatur Epi-
scopo (habenti ad id privilegium, vel dispen-
sare valenti, eò quod urgeat necessitas
contrahendi ob periculum incontinentiæ &
difficilem recursum Romam maxima, uti
n. 33. explicavimus) ut dispensei in impe-
dimento Criminis, in quo non intervenit
machinatio in mortem, publico facto pro
foro etiam externo. Sic autem instrui potest

Supplica.

Reverendissime ac Celsissime S. R. I.
Princeps, Domine, Domine Cle-
mentissime &c.

Quod Celsitudinem suam omni, qua par est, demis-
sione ac reverentia inter plurimos alios inter-
pellem labores, incitant periculum animarum, amor-
que Divini Numinis. Siquidem Leander & Lu-
cretia. Vel conformiter stylo, quo utimur
ad Datariam Romanam, sic fiat initium;
Exponitur humiliter Celsitudini Vestra pro parte de-
votorum ipsius Oratorum Leandri & Lucretia, Di-
ocesis Vestra Frisingensis & Parochia Dachaviensis,
quod Matrimonium ad invicem contrahere inten-
dunt. Sed quia Leander conjugatus vivente adhuc
propria uxore Lucretiam perfectâ copulâ cognovit
carnaliter, additâ ab ipso, & acceptâ à Lucretia,
promissione futuri Matrimonii, eveniente prioris
conjugis diu jam agrotantis morte ineundi, suum
desiderium hac in parte adimplere non possunt, nu-
ptia vero instant, & impedimentum his proximè die-
bus ipsis innouit: idcirco Celsitudini suæ, quam
seunt gaudere speciali facultate super impedimen-
to Lib. IV. R. P. Viti Pichler.

criminis, ubi non intervenit machinatio in mortem
conjugis, & insuper ingens incontinentia periculum
ipsis imminet, ac Lucretia aliâ non facile virum
ejusdem conditionis tum propter dissimulationem tum
propter incompetentiam dotis inveniret, humillimè
supplicat, quatenus non obstante hoc impedimento,
quod contraxerunt, inter se publice servatâ formâ
Concilii Tridentini Matrimonium contrahere, & in
eo postmodum remanere libere & licite valeant, dis-
pensare dignetur, prolem decernendo legitimam.
Quam gratiam suis ad DEum precibus demereri pro
viribus conabuntur &c.

Jam observandum est 1. Episcopum in
hoc impedimento dispensare posse ex dupli-
ci capite: quia habet, ut suppono, specia-
lem facultatem à Summo Pontifice, & quia
est valde urgens necessitas ob periculum
in mora: de quo tamen ultimo dubium
esse posset, cum raro sit tanta necessitas, ut,
quando Matrimonium nondum est contra-
ctum, recurri Romam non possit. 2. Eundem
vel per se ipsum, vel per Vicarium Ge-
neralem, vel alium specialiter ad id delega-
tum dispensare posse. 3. Quisquis autem
dispensare voluerit, eundem præmittere de-
bere debitam informationem, an penes ip-
sum in tali casu sit potestas dispensandi, &
circa veritatem precum, vel per se vel per
substitutum faciendam; quoniam solis Ora-
toribus non credendum pro foro externo. 4. Licet Episcopus, vel alius ab ipso dele-
gatus ad certam formam in dispensando non
adstringatur (imò oretenus dispensare va-
leat, casu quo dispensat ob urgentissimam
necessitatem, non tamen quando ex speciali
privilegio; ubi litteras adhibere debet, ac in
iis delegationem Pontificiam, ad certos an-
nos sibi factam, & quod mulier non sit rap-
ta, juxta tenorem privilegii, exprimere de-
bet) optimum tamen & securissimum est,
si Episcopus (vel Vicarius Generalis ab ipso
delegatus) expediat litteras dispensationis
juxta styllum Curia Romanæ, quantum po-
test, insertis iis, quæ necessario inferere de-
bet, si dispensei ex delegatione & privilegio
Apostolico, ac mutatis mutandis. 5. Vice
versa, licet Oratores non teneantur certam
adhibere formulam in supplicando, rectissi-
me tamen ab iis adhiberi modum, quo sup-
plicatur Curia Romanæ. Exprimere au-
tem in ea debent nomina sua propria, Dice-
cesim, ac simul Parochiam, causam, quæ sit
sufficiens & vera, desiderium ineundi Ma-
rimonium &c. Supplicationem verò, si per
se ipsos ad Episcopum mittere, vel ei offer-
re non placet, per tertium, v. g. Parochum
mittere, vel offerre licet Episcopo suo, aut
Vicario Generali, aut Consilio Ecclesiastico
ejusdem, factâ tamen exterius inscriptione
per competentem titulum ipsi Episcopo,
6. Dispensanti, vel dispensationem exequen-
ti, ea faciendâ esse cum proportionem, quæ exe-
quenti dispensationem Romanam pro foro
externo faciendâ esse diximus n. 39.

Exemplum 5. sit, in quo eidem Episcopo
supplicatur pro dispensatione pro foro tan-
tum

U 2

tum interno, ut iis, qui cum impedimento occulto affinitatis, ex copula illicita orta, contraxerunt jam Matrimonium, in eodem permanere liceat, allegatâ causâ gravissimi periculi incontinentiæ, & scandali, si fieret separatio, imò & infamiæ, si aperiretur delictum. Pro Titia igitur, quæ, antequam cum Sempronio contraheret Matrimonium, sæpius copulam habuit cum hujus fratre, posset hoc ferè modo formari.

Supplica.

Reverendissime & Celsissime (Serenissime, si sit natus Princeps,) S. R. I. Princeps, Domine Domine Clementissime.

Exponitur humiliter &c. (si placeat observare modum, quo supplicatur Pœnitentiariæ Romanæ) Vel sic: *Plurimos labores Suae Celsitudinis infusus ego haudquaquam interpellare audeam, nisi ad id Cultus Divini Nominis & salus urgeret animarum. Siquidem Titia per aliquod tempus bona fide in Matrimonio degit. Hisce autem diebus ope Pietatis Divina præventa venit ad me ac Generalem Confessionem summo cordis dolore deposuit: inter alia peccata etiam se accusat, quod nempe, dum erat adhuc libera, à fratre moderni sui mariti sapius perfectâ copulâ fuerit cognita. Plenius autem à me de impedimento dirimente edocta (jam enim prius circa hoc erat anxiosa & dubia) inter lamenta & lacrymas consilium remediumque implorat, allegans infamiam ex detecto scelere orituram, periculum scandali ex separatione, & periculum incontinentiæ maximum ex parte viri. Hinc, cum ob periculum in mora non facilis sit recursus Romanæ, Celsitudinem suam eâ, qua par est, demissione rogat, & ego cum ipsa, quatenus ob amorem Divinum, & curam salutis æternæ ovium sibi concreditarum, prædicta persona afflictâ opportuno dispensationis remediò pro foro conscientia (quia hoc impedimentum adhuc occultum est) clementissimè subvenire dignetur, susceptas proles pro eodem foro legitimas nuntiando. Pro qua gratia &c.*

49 Jam iterum notandum est 1. Quamvis dispensatio pro foro interno apud Episcopum sollicitari atque procurari etiam oretenus possit, longè tamen consultius & securius agere Episcopum, vel Vicarium Generalem, si sollicitationes oretenus factas non luseipiat, sed jubeat *Memoriale*, seu supplicationem scriptam expressis necessariò exprimendis sibi offerri; quia in supplicatione verbali facile contingit, ut non omnia debite & sufficienter proponantur, aut non rite omnia perpendantur. 2. Si unus tantum conjugum conscius est impedimenti ex delicto occulto orti, uti plerumque se res habet, non ambos in plurali, sed reum duntaxat in singulari (fictio nomine) exprimendum esse, uti in adducta formula factum leges. 3. Casum debere ita proponi, ut Episcopus intelligat, in eo concurrere illas conditiones, quas requisivimus supra n. 33.

ad hoc, ut Episcopus dispensare valeat pro foro interno. 4. In supplicatione omnia esse exprimenda, quæ exprimenda necessariò sunt in supplicatione ad S. Pœnitentiariam. 5. Quamvis Episcopo, vel ejus Vicario Generali, nulla certa forma, vel stylus ad expediendam dispensationem pro foro interno sit præscriptus, imò eam oretenus, sicut Orator petere, concedere valeat; longè melius tamen, securius, mentique Pontifici conformius acturum, si in scriptis, & imitando stylum Curie Romanæ expediat, præsertim cum Episcopus super impedimento occultis pro foro interno dispenset ex sola tacita licentia Papæ, cujus Curiam tanquam Matrem & Magistram sequi decet, hujus autem Curie dispensationes pro invalidis declarantur in Reg. 27. & 52. Cancellaria, quæ sine confectioe litterarum conceduntur. 6. Episcopum debere commissionem seu mandatum dispensandi dare alicui Confessario, eò quod occulti delinquentes, vel occultò impedimentò laborantes, venire in propria persona ad Episcopum vel ejus Curiam non leant, nec extra Confessionalem se prodere, in quo proinde dispensatio danda, & informatio de veritate precum à Confessario capienda erit. 7. Itaque litteris, per quas mandat Confessario executionem dispensationis, inferendas esse clausulas bene vias, ut nempe is se informet de precum veritate, Sacramentalem laticis (vel latoris) Confessionem audiat, à censuris, excessibus, incestu &c. absolvat, injuncta salutaris penitentia, & declarandum, quoties, an quolibet mense, vel bimestri Sacramentalem Confessionem peragere debeat persona, cum qua dispensatur, & alia exprimenda, uti præ de Rescripto Pontificis dictum n. 43. His itaque litteris inscribendum erit: *discreto viro ex approbatis in nostra Diocesi per latorem præsentium ad infra scripta specialiter eligendo: si Episcopus velit, potest addere, Doctorem Theologia vel Jure Canonico, ac non est necesse, & subinde neque consultum, ubi nempe Doctores sunt rari, & difficulter haberi possunt.* 8. Confessarium hunc litteras dispensationis exequi debere juxta clausulas in iis politas (sicut exequens Rescriptum dispensationis Apostolicæ tenetur illas observare) præmissò tamen diligenti examine, an casus habeat condiciones necessariò requisitas ad hoc, ut Episcopus pro foro interno dispensare possit, an nempe impedimentum sit occultum, an adit gravis causa, & urgens necessitas, ita ut non patiat moram, donec dispensatio veniat Româ, atque an Matrimonium sit bona fide, præmissis denuntiationibus, ac in facie Ecclesiæ contractum, de quibus vide n. 33. 35. 9. Eundem Confessarium, postquam pœnitentem absolvit à peccatis, & pœnitentis injunctis debite monuit, posse hanc formulam dispensationis subjungere: *Insuper auctoritate Episcopi mihi specialiter delegata dispenso recum super impedimento primi affinitatis gradus ex copula illicita, quam*

cum fratre sui putatitii mariti antea habuisti, ut illo non obstante, renovato consensu cum praefato marito, Matrimonium cum illo contrahere, consummare, & in eo licite valeas remanere. In Nomine Patris &c. Passio Domini nostri Jesu Christi &c. Si petita est quoque legitimatio proles, addat post verbum remanere, hæc: prolem verò inde susceptam declaro legitimam. Sed hæc legitimatio in foro externo nihil prodest, si impedimentum fieret publicum. Dein Episcopi potestas, quando legitimat pro foro etiam externo, solummodo se extendit ad susceptionem Minorum Ordinum, & beneficii simplicis acquisitionem.

Hæc de modo & praxi dispensationes in impedimentis Matrimonii tam pro foro internotantum, quam etiam pro externo, impetrandi utiliter & sat fuse dicta sufficiant, quæ sæpe possunt esse usui. Qui plura desiderat, consulat Pyrrhum Corradum in praxi dispensat. l. 7. & 8. ac alios, præ cæteris verò P. Anacleto Reiffenstuel in Appendice lib. IV. Decretalium, ubi theoriam & praxim hujus rei copiose & accuratè tradit.

§. IV.

De Revalidatione Matrimonii nulliter contracti, si fortè impetretur dispensatio in impedimento.

Sciendum 1. Matrimonium nulliter posse contrahi vel ob defectum consensûs, qui v. g. ex una, vel utraque parte, ponitur fictè tantum & simulatè, aut per errorem circa individuum personæ, aut conditionem ejus servilem, aut per metum gravem injustè extortus est: vel propter aliud impedimentum, puta consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, criminis &c. sive illud sit publicum, sive occultum: si occultum sit, potest vel uni tantum, vel utrique conjugi, esse notum.

Sc. 2. Matrimonium, sive ob defectum consensûs sive ob aliud impedimentum nulliter sit contractum, revalidari, renovari seu instaurari posse, at non aliter nisi per novum consensum, & quidem signo aliquo externo manifestatum, eò quòd Matrimonium, validè inter Christianos contractum, sit Sacramentum, quod sine signo sensibili non perficitur, imò etiam quà contractus, qui inter homines non celebratur, nisi per consensum signo sensibili expressum, aliquod externum signum requirit. Id tamen discriminis est, quòd nulla opus sit dispensatione Prælati Ecclesiastici in priori, ubi Matrimonium fuit nullum præcisè propter defectum consensûs, bene tamen in posteriori casu, ubi propter aliud impedimentum consensûs Matrimonialis fuit nulliter positus. De hac revalidatione Matrimonii per novum consensum externum fervent gravissimæ controversiæ. 1. An, si una pars tantum contraxit fictè, seu non posuit verum consensum, altera autem hujus fictionis ignara verè consensit, sufficiat, si illa tantum, quæ prius non verè aut liberè consensit, postea ponat verum consensum exter-

num, v. g. per copulam affectu maritali habitam manifestatum, altera parte non monita, & formaliter novum consensum non ponente. 2. An, si nulliter est contractum Matrimonium ob impedimentum latens, & uni notum, vel postea cognitum, sufficiat, si post impetratam dispensationem novum consensum ponat pars impedimenti conscia, vel an debeat altera quoque de impedimento certiorari, ac de novo consentire. 3. An ad revalidandum Matrimonium, prius in facie quidem Ecclesiæ, sed invalidè contractum, requiratur præsentia Parochi & testium, ita ut coram his contrahatur de novo.

Dico 1. Si Matrimonium est nulliter contractum propter defectum consensûs, non verè, vel non satis liberè positi ex parte unius tantum, probabilius sufficit ad convalidandum Matrimonium, si solus ille, qui prius vel nullum vel non sufficientem consensum posuit, eum defacto ponat, licet altera pars nullitatem nesciat, nec de novo consentiat. Ita docui contra multos cum multis allegatis supra tit. I. n. 89. 90. ubi vide. Excipiunt aliqui casum, quo Matrimonium fuisset nullum propter defectum consensûs ratione erroris circa substantiam personæ, vel circa conditionem servilem, propter textus in c. 2. & fin. de conjug. Servor. mihi tamen non videtur excipiendus, cum citr. textus non clarè disponant aliud. Præter objectiones, cit. n. 90. allatas, oppones adhuc 1. Pontifex Clemens VIII. à Comitolo, super hac controversia consultus respondit, esse necessarium novum consensum utriusque, admonitò prius maritò de Matrimonii nullitate. 2. Si aliud impedimentum intercedat inter contrahentes, opus est utriusque consensu novo, quia prior utriusque fuit invalidus: sed etiam utriusque prior consensu fuit invalidus, si unus fictè vel non satis liberè consensit, cum Matrimonium ex essentia sua involvat utriusque verum consensum: ergo. 3. ad 1. Illa particularis responsio Pontificis non fuit decisio Juris. Dein non satis constat nobis, an omnino idem casus, super quo procedit nostra assertio, sit Pontifici propositus, & non aliæ circumstantiæ adfuerint. Ad 2. N. Min. si enim personæ omni impedimento carentes & aliunde habiles sint, non video, cur consensu verè & liberè positus ab uno non valeat, & moraliter perseverare possit, usquedum subsequatur consensu ex altera quoque parte, cum simultanea positio consensûs ad Matrimonium non requiratur, uti nec ad alios contractus, sed sufficiat, modò consensu unus sit positus, & non retractatus, atque ex intervallo, sive brevi sive longo, subsequatur consensu quoque alterius. Aliud est, si personæ ob aliud impedimentum sunt inhabiles; quia cum tali casu impedimentum afficiat utramque partem, à neutra ponitur consensu validus.

Dico 2. Si Matrimonium est nulliter contractum propter impedimentum dirimens, licet uni tantum cognitum tempore contractûs, vel postea detectum, ad illud obtenta dispens-